

ZPRAVODAJ

WINTRŮV RAKOVNÍK 2019

4

Rozdíl mezi smíchem a posměchem je nepatrný, ale patrný

Rozhovor s režisérem souboru Divadýlko na dlani Mladá Boleslav a představitelem role Vávry Petrem Matouškem

Z klasických kusů jsi měl vždy respekt.

Co ho zlomilo, že ses odvážil na Maryšu?

Nevím, co to zlomilo. Možná věk. S nápadem přišel Petr Havlík, představitel Lízala. Po představení Maryši ve Volyni říkal, pojď, uděláme Maryšu. Řekl jsem dobře, ale musí to být jinak než drama, nechci se dostat do situace, že budeme jedna z řady Maryš. Uděláme to jako jistou obhajobu Vávry, nebo spíš vyrovnání s jeho postavou. Při rozboru Maryši na Kurzu praktické režie jsem byl členem Vávra klubu a lákalo mě ho vyložit jinak. Když jsem viděl tradiční inscenace, říkal jsem si, to je hysterka, já bych ji nechtěl... Udělat Maryšu jako skutečný dramatický kus podle mě přináležejí především profíkům. U amatérů se čas od času něco povede, ale ta řemeslná nevybavenost, ať už režiséra nebo souboru, je prostě limit. A jak já říkám, rozdíl mezi smíchem a posměchem je nepatrný, ale patrný (smích).

Přece jen jste si to ale vyzkoušeli. Část textu je zachována z původní předlohy.

Je, a je zachována schválně. Jednak mi to ušetřilo spoustu práce (smích) a jednak jsou to

momenty, kdy se láme chleba. Tam se to zlomí do našeho pojetí. Nevím, jestli to inscenaci ubližuje nebo neubližuje, ale přijde mi, že kousek Maryši by tam být měl. Abychom ty Mrštíky úplně nepopřeli. Na druhou stranu jsou tam původní repliky rozházené do různých obrazů, třeba jsem měl radost, že mě napadlo rozdělit Strouhalku a Evu Bučkovou. Býval bych byl nejradši, kdybych jen dramaturgicky upravil text a z Vávry udělal dobrého chlapa. Ale jak jsem začal psát, napadalo mě, že je to naschvál. Mrštíci to vymysleli tak, aby to z původního textu moc nešlo, aby Vávra vždycky vyzněl trochu negativně, aby Maryšu trochu ospravedlnili. Pak jsem hledal informace ke hře a našel jsem, že Vávra byl vlastním jménem Turek a že s Maryšou krásně žili třicet šest let, měli několik dětí. Říkal jsem si, proč oni to ti sviňáci takhle přeonačili... A ten moment se to rozjelo. Původní záměr byl nějaký, ale někdy se mi stává, že dílo začne žít vlastním životem a je mi líto ho zničit. Objevila se nám nová postava Eva Bučková, vznikly asi tři verze textu a bylo to.

Tradičně ses zhostil role autora, režiséra i herce...

Poprvé jsem to letos pociťoval jako problém. Měl jsem lidi postavený, vycepovaný, věděli, co mají dělat a chápali to, čtrnáct dní před premiérou jsme nepotřebovali text, měli jsme kostýmy, rekvizity. To jsem snad nezažil. Všechny to hodně bavilo. Pak byla nějaká druhá generálka, mám rozhovor s Lízalem, on si tam nosil tu hůlčičku a já najednou koukám a říkám si, že bych měl asi uříznout tyhle nohy... Úplně mě mrzelo, že přemýšlím nad takovými věcmi, postava Vávry tím trpí. Potřeboval bych se vidět zespoda a jen vespod řešit tyhle technické věci. Poprvé letos mi to tak přišlo. Ale neumím se jeviště vzdát, nemůžu bez něj být.

Máš aspoň někoho, kdo se na tebe podívá zespoda a řekne ti?

Občas si něco říkáme, ale většinou ne. Oni už se mě trochu bojí, čemuž jsem rád (smích).

Jak se ti dopisoval text v nářečí? Hledal jsi všechny slova, jak je použili Mrštíkové, byl jsi exaktní?

Exaktní jsem vůbec nebyl. Chtěl jsem původně hledat, jaký tvar slova v nářečí Mrštíci použili, ale rychle jsem zjistil, že to bych se uhlédl. Navíc ani v originále autoři nedrží nářečí celou dobu striktně. K nářečí můžu říct, že se jedná o takový průřez republikou a občas sáhne i ke Kyjevu. Už jsme z toho zblblí, mně se na některé zkoušce už podařilo oslovit Lízala Lézale, legendární je pak Vávrova věta k Evě u mlýna, kde říká „jak pro koho“. Vznikaly varianty, jak pre keho, což u toho rybníka znělo jako brekeke, pak bylo jak pro keho, potom jak pre keho. Já pak zase občas sklouzávám k takové mluvě ala Kurvahošigutntag, mně se líbí ta melodie. Myslím si ale, že nářečí k Maryše patří, a byť budeme možná biti, protože nejsme úplně pregnantní, snažíme se se zlepšovat a postupně to čistit.

Petra Slížková

Divadýlko na dlani Mladá Boleslav

VÁVRA aneb Všechno, co jste chtěli vědět o Maryše a báli jste se Mrštíků zeptat

Během pátečního dopoledne se nám na letošním ročníku Wintrova Rakovníka představilo Divadýlko na dlani Mladá Boleslav s autorskou inscenací inspirovanou dramatem bratří Mrštíků Maryša nazvanou VÁVRA aneb Všechno, co jste chtěli vědět o Maryše a báli jste se Mrštíků zeptat. Jde v zásadě o jistou parafrázi na slavné české drama konce 19. století a rozvedení a domyšlení některých okolností a motivů původní předlohy. Autor Petr Matoušek se v této souvislosti soustřeďuje především na postavu Vávry a zkoumá důvody jeho rozhodnutí oženit se s Maryšou, přičemž vychází z Vávrovy repliky, která zazní – a to velmi důrazně – z jeviště: "Já jsem byl obět".

V první části inscenace sledujeme, kterak byl právě Vávra vmanipulován do svatby s Maryšou, a to především Strouhalkou a Lízalkou, díky jejich pomluvám a intrikám. Vávra má totiž v této adaptaci milenkou Evu Bučkovou, se kterou je spokojený a nemá důvod hledat něho jiného. Stejně tak Maryša má svého milého – Viléma Mrštíka, se kterým by klidně odešla do Brna. Lízalova rodina se však rozhodne, že chce rozšířit svůj majetek o Vávruv mlýn a využít k tomu Maryšu. V další části pak sleduje-

me de facto podstatné části prvního a druhého dějství původního dramatu (dohadování se Lízala s Vávrou o věnu Maryši, její přemlouvání k sňatku). V závěrečné části, která nese nejvýraznější autorský vklad, si Maryša s Vávrou vše vysvětlí a vedle Vávry se u oltáře místo Maryši tajně ocitne Eva Bučková.

Z výše uvedeného je patrné, že se nepohybujeme na poli dramatu, ale že režie (opět Petr Matoušek) využívá postupy komediálního žánru, přesněji řečeno jistě nadsázky (v dr-

tivé většině velmi účinné), nikoliv prvoplánové parodie. K tomu jednak přispívají připsané postavy (vedle již zmiňovaných také Alois Mrštíků), jednak důkladně vybudované situace a v neposlední řadě i inteligentní humor (až na výjimky) – např. Vilém, aby odzbrojil svého soka v lásce Francka, prohlásí, že ho vrazí do nějaké své knížky a bude mít po věky ostudu, nebo zdařilá etuda s malým kloboukem, který učitel Alois zabavil ve škole synovi Vávry atd. Rovněž důsledné domyšlení všech postav a jejich motivů vede k přesvědčivému naplnění zvoleného žánru – např. Maryša a Eva vykazují znaky budoucí Strouhalky a Lízalky, Francek skončí se Strouhalkou, Vilém s Maryšou, Mrštíkové se rozhodnou napsat hru Maryša, ale změni jména k jejich předobrazům a ani kafe nechybí (zde by mohla závěrečná pointa, že "je ze spolku", zaznít více jako opravdová tečka inscenace).

Po herecké stránce jsme byli svědky velmi zdařilých a až překvapivě vyrovnaných výkonů, a to nejen v rovině čistě komediální. Ozdobou je např. herecky bravurně zvládnutá situace domlouvání se Lízala s Vávrou o věno (Petr Havlík, Petr Matoušek) nebo přemlouvání Maryši k sňatku Strouhalkou, Lízalkou a svým způsobem i Evou Bučkovou (Liba Mikulecká, Simona Matoušková, Bája Kučerová). Rovněž Tereza Juhaňáková se zhostila role Maryši v zásadě suverénním způsobem.

Celkově lze říci, že jsme viděli velmi zdařilou autorskou inscenaci, která musela potěšit nejednoho diváka. Je jasné (a soubor s tím musí počítat), že ne každému bude takováto poměrně razantní adaptace klasického dramatu konvenovat. Pro mě je však cenná. A nejen proto, že z každého dění na jevišti je patrné, že autor, režisér i všichni aktéři si uvědomují, jak skvělá je původní Maryša a nepřístupují k ní s despektem, ale se zřejmou pokorou.

Milan Schejbal

Mrtvolu nám hraje doktor. Ví, jak se uvolnit

Rozhovor s režisérem a představitelem role čínského číšníka Petrem Říhou

Po vašem loňském vystoupení na Wintrově Rakovníku, kde jste uvedli Cooneyho Peklo v hotelu Westminster, jste v rozhovoru pro Zpravodaj popisoval, že váš soubor nemá stálou scénu ani místo na zkoušení. Změnilo se za ten rok něco?

Ne, vůbec nic, a ještě dlouho se nic nezmění. V Dobřichovicích skutečně není žádný sál, kde by se dalo zkoušet. Město teď uvažuje o tom, že přesune hasičskou zbrojnicí někam jinam

a místo té současné postaví obecní úřad, ve kterém bude i víceúčelový sál. Ale nevím, jestli se toho ještě dožiju.

Takže jste i letošní inscenaci zkoušeli u vás na zahradě?

Na zahradě, v hospodě, v řevnickém kině nebo v takové učebně v dobřichovické sokolovně. Jinak to nejde. Proto jsou v inscenaci nějaké nedostatky, je to tím, že nemůžeme zkoušet na jevišti.

V Dvouplošníku je postava mrtvoly/detektiva, která velkou část hry visí z okna nebo je nevybíravě vláčena po zemi. Byl o ni v souboru velký zájem?

Máme v souboru doktora a on dobře ví, jak má být jako mrtvola uvolněný, takže rozhodování bylo velmi jednoduché, roli jsme dali jemu. A myslím, že je skvělý (smích). Ale je to dobrý herec i v jiných rolích. Hraje teď u nás po delší době, protože se přestěhoval do naší oblasti.

Dalším důležitým „hercem“ v inscenaci je okno. Stává se vám někdy, že nespadne, kdy má?

Ne, máme v zákulisí inspicientku Lucku Hochmalovou, která je absolutně spolehlivá. Říká hercům, aby přišli na jeviště, ale hlavně obsluhuje okno. Máme tam kýbl, ona u něj stojí a drží ho a když náhodou nespleteme text, okno spadne vždycky správně.

Textových výpadků jsme v dnešním představení viděli opravdu dost. Máte plán, jak v takových případech zachránit situaci?

Na to žádný plán není. Myslím, že herci umí docela improvizovat, tak si holt jdou k nápovědě a snaží se to nějak zakamuflovat. Je to pro nás taková zakletá hra, nevím, čím to je, že se do textu pořádkem nemůžeme přesně strefit, že zapomínáme, přeskakujeme. Na Jirku (Jiří Šafránek, představitel Willeyho – pozn. redakce) je toho asi hodně.

A jak jsem tak sledoval, vy v textu moc neškrtáte.

Ne, já nikdy neškrtám. Jen na konci jsme škrtli asi čtyři věty, ale obecně nemám škrtání rád.

V inscenaci hrajete roli čínského číšníka, stejnou jste hrál i v té loňské. Jak se vyrovnáváte s tím, že když hrajete, nemůžete jako režisér vidět, co se na jevišti děje?

Je to malá role, v podstatě jen pár výstupů. Vždycky jsem hrál, jsem na jevišti rád, ale přišť už hrát nebudu. Tohle je moje poslední role, dál budu už jenom režírovat.

Dalšího Cooneyho?

Cooney nebude, chystáme teď Řeči od Neila Simona. Je to taky konverzačka, zůstáváme u našeho oblíbeného žánru. A manželka taky začala režírovat, dělá hru Je úchvatná! Je to komedie podle pravdivého příběhu nejhorší zpěvačky na světě, Florence Foster Jenkinsové. Hlavní hrdinka zpívá strašně falešně, přesto ale dobyla svým zpěvem i Carnegie Hall, protože byla bohatá a obecenstvo si kupovala. Bude to myslím docela zajímavá hra, ale omezují nás autorská práva. Podle podmínek Aurapontu totiž vůbec nesmíme hrát v Praze – nejspíš proto, že ji tam uvádějí profesionální divadla. Za práva jsme přitom zaplatili hodně peněz – a ještě nám sazbu zvýšili, když jsme jim napsali, že naše hlavní představitelka je ředitelkou ZUŠ a má hudební vzdělání. Autor totiž tuhle informaci vyžaduje a hned když jsme jim ji sdělili, řekli si o více peněz.

Loni jste oslavili desáté výročí od vzniku Dobřichovické divadelní společnosti, v rámci oslav jste dokonce o souboru

natočili film. Jaké plány máte pro dalších deset let?

Ten film je půlhodinový dokument, dá se najít na internetu. Chtěl bych ještě vydržet a nějakou veselohru nazkoušet, mezi mladšími členy souboru je mi dobře. Záleží ale na tom, jak mi bude a jestli se najde někdo, kdo to po mně jednou převezme.

David Slížek

Dobřichovická divadelní společnost

Ray Cooney: Nerušit prosím aneb Dvouplošník v hotelu Westminster

Dobřichovická divadelní společnost je známá svou velkou zálibou v situačních komediích, velice poctivým přístupem k divadelní práci v režijní i herecké oblasti i tím, že techniku těchto komedií velice dobře ovládá, techniku nejen pro amatérské, ale i pro profesionální divadelníky řemeslně velmi náročnou. Soubor dřívě zaujal například Feydeauovým Broukem v hlavě a v loňském roce Cooneyho komedií Peklo v hotelu Westminster (z roku 1984), se kterou prošel přes Wintrův Rakovník a národní přehlídku Divadelní piknik Volyně až na Jiráskův Hronov. Na loňskou inscenaci nyní soubor navázal "druhým dílem" Pekla, a sice crazy komedií či fraškou Nerušit prosím aneb Dvouplošník v hotelu Westminster (v originále Out of Order, 1990). Úvodem se dá říci, že text Dvouplošníku je ještě více crazy než Peklo a pro herce je ještě mnohem více náročnější, zvláště v ústředním partu postavy ministra Richarda Willeyho.

Setkali jsme se s inscenací, která potvrzuje řemeslné kvality souboru, zvláště pak režijní schopnosti Petra Říhy. Z inscenace je zřejmé, že režisér Říha dokáže velmi dobře organizovat většinu složek inscenace. Dokáže tuto spletitou komedii organizovat po stránce prostorové, za pomoci scénografky Jitky Nejedlé a výtvarníka Karla Krále, který je podepsán také pod samotnou realizací scény, která je vkusná, funkční, pro předváděné komediální situace výhodná – nestalo se myslím ani jednou, že by v tomto směru nastal jakýkoli lapsus. V tom, kam a kudy postavy hry jdou, se myslím divák orientuje, i při stále se komplikující zápletce ve druhé polovině hry. Dokáže také sladit svůj soubor do hereckého stylu, který žánr vyžaduje.

Cooneyho komedie vychází z tradice komedie zápletkové, kterou ve Francii rozvíjel zejména souborem milovaný Feydeau. Na počátku má vysoce postavená postava ministra Richarda Willeyho (Jiří Šafránek) v úmyslu zálet s parlamentní sekretářkou Jean De Vries (Lucie Houdková) v hotelu Westminster, ovšem jako u většiny Cooneyho komedií se hned v úvodu hry vyskytne zádrhel – vetřelec v podobě (zdánlivě) mrtvého detektiva Bakera zaklíněného v padacím okně pokoje. Z Willeyho strachu, že by mohla být událost medializovaná (a mohla by snad vést i k pádu vlády), kdyby se někdo o mrtvole v jeho pokoji dozvěděl (čímž by se i "provalila" jeho nevěra), učiní Willey svojí první lež, která je spouštěčem lži mnoha dalších (a nedorozumění), kolotoč se roztáčí a crazy situace se začínají valit jedna po druhé, jedna přes druhou...

Soubor dokáže nastavit velice rychlé herecké tempo, které Cooneyho fraškám sluší. Toto vysoké tempo je nastavené už od expozice hry, ovšem možná až tak vysoké, že je pro soubor následně obtížné více a setrvale v něm gradovat. Bohužel jedním z hlavních nedostatků inscenace je, že toto tempo běží téměř setrvale, stává se tak stereotypním, a nedostává se patřičných pozastavení mezi jednotlivými situa-

cemi – nedostává se dostatečných hereckých komentářů, kdy postava by měla zhodnotit předešlou situaci, což je pro tento typ komedie nutné – aby mohlo dojít k paříčnické pointě a následně se hra mohla vždy dále zvrtnout novou komplikací. Abych byl konkrétní, týká se to nejvíce ústřední postavy Richarda Willeyho v hereckém provedení Jana Šafránka, neb této postavy se také tento komediální systém týká nejvíce – postava by měla vždy okomentovat, co se jí stalo, "oddechnout" si, přičemž je vzápětí nucena čelit dalším problémům, jako by odznova, ovšem v postupném vršení. Tímto způsobem se rozhráje souběžně hned několik zápletek, které Willeymu pomáhá řešit jeho osobní tajemník George Pigden. Janu Seidelovi se v postavě Pigdena pointování situací již daří lépe. Obtížnější je to pro Willeyho, neboť k němu všechny problémy směřují, on je této spleťující se pavučiny středem.

Cooneyho Dvouplošník je, co se týká komediální techniky, detailně sestaveným hodinovým strojem, který k ovládnutí a k režijně-hereckému naplnění vyžaduje maximální přesnost. Z hlediska režie ji vidíme, ovšem k režii patří i vedení herce – a následně hercovo

naplnění. Zde bohužel zklamává herec Jan Šafránek v postavě Willeyho, neboť tato role se ukazuje nad jeho síly v textové i v situační oblasti. Při rakovnické repríze se Šafránkovi nedaří udržet přesnost replik, mnohé si ani nepamatuje, nesčetněkrát využívá nápovědu, není si evidentně jistý ani orientací v situacích samotných. A když ústřední herecká složka tohoto hodinového stroje pravidelně vypovídá službu, ostatní herci (byť jsou z drtivé většiny v žánru i v situaci) s inscenací málo zmůžou, za "mozek inscenace" ji sami nezahrají.

Více se daří četné herecko-pohybové krea-ce Janu Seidelovi v roli Pigdena – při manipulaci s mrtvolou (čemuž výrazně napomáhá Petr Kopsa v roli Mrtvolý/Detektiva Bakera) i v interakcích s dámským osazenstvem souboru – s Hedvikou Hájkovou (Pamela Willeyová) či Kateřinou Fila Věnečkovou (Pečovatelka Gladys Fosterová), které hrají svoje úlohy poměrně přesně. Seidelovi se daří také vývoj postavy od úzkoprsého úředníka do polohy donjuána, kterou si Pigden i Seidel v průběhu hry čím dál více užívají – a Seidelovi nechybí – ve druhé polovině inscenace – ani již vzpomínáné potřebné herecké komentáře situací. Solidní výkony zaujmou i v dalších menších postavách hry, zvláště pak u Petra Říhy v roli čínského Číšníka – Říha dokáže pointovat slovní situace, dokáže využít slovního humoru, který tato postava nabízí.

Loňskou inscenací Pekla v hotelu Westminster soubor nastavil velmi vysokou laťku blížící se profi inscenaci, Dvouplošník je trochu zklamáním, o level níže (až na Seidelův výkon v roli Pigdena, s touto rolí si herec od minulých inscenací evidentně hraje a rozvíjí tak vděčný a zajímavý komediální typ kreativním způsobem dále). Přes veškeré výtky si však myslím, že i tak zůstává soubor v oblasti amatérského divadla v tomto žánru v jasném nadprůměru. Je nutné si jen přát, aby herec Šafránek byl příště v lepší kondici, více si porozuměl s hlavní rolí – nebo si na chvíli oddechnul (přestože je velmi dobrým hercem – herecká hygiena bývá nutná) a hlavní roli dostal někdo jiný. Dobřichovickým každopádně přeji mnoho zdarů v dalším počínání!

Zdeněk Janál

PROGRAM

Sobota 16. března 2019

Jeviště Tylova divadla, 10.00–10.20 hodin
Jiří Cinkeis

PÁR BLBOSTÍ DO ŽIVOTA

Občanská vzdělávací jednota „Komenský“ v Chočeradech

Tylovo divadlo, 14.00–15.10 hodin
John Morgan Evans

PĚT DCER

Bazilišek benátský Benátky nad Jizerou

Jeviště Tylova divadla, 19.00–20.15 hodin
Bohumil Hrabal

OSTŘE SLEDOVANÉ

VLAKY

DS Ty-já-tr\Hroboso Praha

Foyer Tylova divadla, 23.30 hodin

VYHLÁŠENÍ VÝSLEDKŮ A ZAKONČENÍ PŘEHLÍDKY

Zbrusu nová publikace DS Tyl Rakovník

Právě vyšla kniha 27 nezapomenutelných osobností rakovnického divadelního spolku Tyl zlaté éry let padesátých a šedesátých dvacátého století. Kniha je k dostání u paní Hany Pilíkové nebo u Jiřího Suka.

Cena je 300 Kč,
na dotyčné se doptáte na baru TD.

